

Geji un lesbietes: cilvēki un cilvēki

Pētniecisks projekts

**Vineta Daniele,
SDSPA *ATTĪSTĪBA*
1.kursa maģistrante**

Geju un lesbiešu kustība, organizācijas un apvienības

Valstīs, kur attieksme pret homoseksualitāti ir ļoti toleranta, tas nebūtu panākts bez geju un lesbiešu organizāciju cieša un neatlaidīga darba. Eiropas un citās pasaules demokrātiskajās valstīs pastāv tūkstošiem geju un lesbiešu organizāciju, kurām ir dažādi uzdevumi un novirzieni, bet mērķis ir viens — **panākt vienlīdzīgas tiesības gejiem un lesbietēm.**

Pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas arī Latvijā sāka veidoties geju un lesbiešu kustība. Zināmā mērā pateicoties **Latvijas homoseksuālistu organizācijai**, 1992. gadā tika atcelta Kriminālkodeksa 124. panta 2. daļa, kas paredzēja kriminālatbildību par brīvprātīgām homoseksuālām attiecībām.

Taču, neskatoties uz to, ka kopš tā laika ir pagājuši jau 8 gadi, nevarētu teikt, ka geju un lesbiešu kustība Latvijā ir strauji attīstījusies, jo pašlaik valstī pastāv tikai viena organizācija, kas cīnās par homoseksuālistu tiesībām — **Homoseksualitātes Informācijas centrs.**

Salīdzinot ar citām valstīm tas ir ļoti maz. Citur pasaulē geji un lesbietes apvienojas ne tikai organizācijās un apvienībās, kuru mērķis ir panākt vispārējas tiesības; geju un lesbiešu kustības struktūra ir ļoti daudzveidīga. Piemēram, **Lielbritānijā** pastāv gan organizācija, kas nodarbojas ar imigrācijas jautājumiem, palīdzot gejiem un lesbietēm risināt problēmas šajā sfērā, gan organizācija, kas nodarbojas ar veselības (HIV, AIDS, STS) jautājumiem, gan daudz citu organizāciju, kas cīnās par dažādiem tiesību aspektiem, rīko demonstrācijas, akcijas, piketus u.t.t.

Daudzās valstīs pastāv arī geju un lesbiešu kristiešu grupas un pat tādas organizācijas, kurās apvienojas homoseksuālistu vecāki un draugi. Dažas organizācijas veic aktīvu politisku darbību, bet citas izglīto sabiedrību un sniedz atbalstu gejiem un lesbietēm.

Analizējot **situāciju Latvijā**, ir skaidrs, ka vienai pašai organizācijai ir jāveic visi šie uzdevumi, un tas nav viegli. Pēc 50 Padomju Savienībā pavadītajiem gadiem, kad homoseksualitāte bija aizliegta tēma, lielākā daļa geju un lesbiešu vēl joprojām neuzdrošinās runāt par savām problēmām un tiesībām. Daudzi homoseksuālie cilvēki ir priecīgi tikai par to vien, ka homoseksuālās attiecības ir legālas, bet cīņu par savām tiesībām uzskata par sabiedrības izaicināšanu un dažreiz pat nosoda. Ņemot vērā valsts nelielo demokrātisko pieredzi, šis fakts ir saprotams. Tomēr, neskatoties uz to, ka Latvijas geju un lesbiešu organizācija pagaidām negūst lielu atbalstu no pašiem homoseksuālistiem un sabiedrības, nevar nenovērtēt tās aktivitātes. Pirmkārt jau jāmin partnerattiecību likumprojekts, kas bez Homoseksualitātes Informācijas centra ilga un neatlaidīga darba nebūtu nonācis līdz Saeimai. Tas ir unikāls gadījums, jo pat citās Austrumeiropas valstīs, kur geju un lesbiešu organizācijām ir daudz lielāks atbalsts un iespējas, par iespēju reģistrēt homoseksuālistu partnerattiecības neviens pat nerunā. Nevar nenovērtēt arī Latvijas

homoseksuālistu aktivitātes sabiedrības izglītošanā — intervijas preseī, televīzijai un radio, laikrakstu gejiem un lesbietēm, bukletus, brošūras un Interneta lappusi.

Kaut gan Latvijas homoseksuālistu organizāciju nevar salīdzināt ar Rietumeiropas organizācijām, vēsture rāda, ka arī citās valstīs geju un lesbiešu kustība ir attīstījusies līdzīgi un sākumā nav bijusi populāra.

Atskatoties atpakaļ uz Amerikas geju un lesbiešu kopienas attīstību, var redzēt dažādus posmus, kuriem šī kopiena ir izgājusi cauri. Pirms 2. Pasaules kara geji un lesbietes jutās izolēti. Bija pagrīdes tikšanās un daži bāri lielajās pilsētās. Karš deva daudziem homoseksuāliem cilvēkiem iespēju satikties segregētā militārā vidē. 50ajos gados homoseksualitāte bija nelegāla visos Amerikas štatos. Policija bieži uzbruka gejbāriem, apmeklētāji tika arestēti un pakļauti gan fiziskai, gan seksuālai (nerunājot par emocionālo) vardarbībai. Viņu vārdi tika izziņoti presē. Parasti šie cilvēki zaudēja darbu. Homoseksuāļi tika diskriminēti visās dzīves sfērās, un nebija nekādas sistēmas, kas viņus pasargātu no šīs diskriminācijas. Rezultāti bija dažādi- no vienas puses, geji un lesbietes baidījās un slēpās, bet, no otras puses, represijas veicināja grupas identitātes veidošanos. Parādījās pirmās geju un lesbiešu organizācijas (1951. gadā geju organizācija Losandželosā un 1955. gadā lesbiešu organizācija Sanfrancisko). Šīs organizācijas palīdzēja saviem biedriem, izglītojot viņus un veicinot pozitīvas identitātes apziņu. Tās arī vēlējās panākt homoseksuāļu adaptāciju sabiedrībā, aicinot viņus uzvesties atbilstoši sabiedrībā valdošajām normām un neizrādīt savu seksuālo identitāti (varam atcerēties, cik tas tajā laikā bija bīstami). Lesbiešu grupai bija pat sava avīze, The Ladder, un savs klubs (kas pārējai sabiedrībai tika pasniegts vai nu kā Grieķu dzejas klubs, vai nu kā klubs vientuļām sievietēm ar sociālām problēmām). Svarīgi atzīmēt, ka abas organizācijas aicināja biedrus izglītot citus gejus un lesbietes. Vēl svarīgāk, ka šīm organizācijām bija ļoti grūti, jo pat geji un lesbietes, nemaz nerunājot par pārējo sabiedrību, tās ne īpaši atbalstīja.

60ajos gados viss turpinājās tāpat. Geju un lesbiešu sociālā dzīve pārsvarā notika bāros lielās pilsētās. Tas joprojām bija riskanti, jo policija aktīvi cīnījās pret homoseksuālismu. Tāpēc bāros pārsvarā pulcējās strādnieki un vidējā sociālā slāņa geji un lesbietes, jo homoseksuāļiem ar augstāku stāvokli sabiedrībā bija pārāk daudz, ko zaudēt. Viņi palika neredzami.

Lūzuma punkts bija 1969. gada 27. jūnijs. Policija uzbruka geju bāram Stonewall Inn. Apmeklētāji, vietējie geji un lesbietes, atteicās iekāpt policijas mašīnās, lai brauktu uz cietumu, un pretojās policijai vairākas dienas. Viņiem pievienojās citi geji un lesbietes.

Ar Stonewall protestu sākās jauns posms geju un lesbiešu kustībā. Sekoja masveidīgi „coming out” un politiskas prasības. Vislielākā nozīme bija tam, ka daudzi homoseksuāļi publiski atklāja savu identitāti. «Coming out» tika uzskatīts par spēcīgu ieroci cīņā par atbrīvošanos, jo pirms

tam neredzamība bija veicinājusi stereotipus un līdz ar to diskrimināciju. Protams, ne visām "iznākšanām no pagrīdes" bija politiski motīvi. Daži atklāja sevi tāpēc, ka tā tika galā ar sevis noliegšanu, naidu pret sevi un spēja pieņemt savu homoseksuālo identitāti kā pozitīvu iezīmi. Viņi kalpoja kā pozitīvi lomu modeļi citiem. Citu «coming out» pamatā bija sociāli iemesli, jo tas palīdzēja atrast citus gejus un lesbietes un just savu piederību kopienai.

Tas bija revolucionārs laiks. 1973. gadā Amerikā bija jau vairāk nekā 700 geju un lesbiešu grupu. Attīstījās arī atbalsta un aktivitāšu tīkls: centri, klubi, cilvēktiesību organizācijas, avīzes un žurnāli un, protams, politiskas grupas.

90to gadu kopiena ir ļoti daudzveidīga. Aizvien vairāk uzmanības tiek veltīts tam, lai panāktu civiltiesības visos institucionālajos līmeņos. Tiek daudz domāts par kopienas izglītošanu un atbalstu.

Amerikas kopienas vēsture ir diezgan tipiska, jo citas kopienas arī attīstījās līdzīgi. Arī Latvijā, kur nenotiek homoseksuālistu vajāšana kā 50to gadu Amerikā, vērojams, ka aizvien vairāk cilvēku vēlas iesaistīties dažādās politiskās aktivitātēs. Aizvien vairāk cilvēku sāk izprast geju un lesbiešu kustības nozīmi, kaut arī šis process ir ļoti lēns. [1]

Geju un lesbiešu subkultūra, sociālā dzīve

Geju un lesbiešu subkultūra neapšaubāmi ir katras valsts kultūras sastāvdaļa. Tāpat kā homoseksuālistu kustība, arī **geju un lesbiešu subkultūra Latvijā veidojas ļoti lēni**. Var teikt, ka tā ir tikai pašā veidošanās sākumā.

Ja neskaita trīs gejklubus, kas atrodas Rīgā, gejiem un lesbietēm nav citu iespēju, kur pavadīt savu brīvo laiku un iesaistīties kaut kādās sociālajās un kultūras aktivitātēs. Situācija valstīs, kur homoseksuālisti nav tikuši apspiesti kā Padomju Savienībā, ir pavisam citāda. Analizējot citu valstu pieredzi, mēs varam saskatīt arī Latvijas geju un lesbiešu kopienas attīstības tendences.

Piemēram, Skandināvijas valstīs homoseksuālistu kultūras jomu koordinē organizācija TUPILAK, kas apvieno māksliniekus, dzejniekus, muzikantus, žurnālistus. Šī organizācija rīko ne tikai koncertus un pasākumus dažādās Eiropas pilsētās, bet arī konferences un tikšanās.

Reizi divos gados kādā no Eiropas pilsētām notiek geju un lesbiešu sporta spēles «Eurogames», kas šogad norisināsies Cīrihē. «Eurogames» ir līdzīgas olimpiskajām spēlēm, tikai tajās piedalās geji un lesbietes.

Kā viena no svarīgākajām homoseksuālistu kopienas kultūras un politiskajām aktivitātēm jāmin **praidi** (no angļu val. pride — lepnums). Latviski tās var saukt par geju un lesbiešu lepnuma parādēm jeb festivāliem, kas katru gadu notiek daudzās pasaules valstīs un pilsētās. Praidus mēdz

dēvēt arī par Kristofera ielas dienām, jo šī Amerikas iela ir cieši saistīta ar praidu rašanās vēsturi. Iepriekšējā nodaļā jau tika aprakstīti notikumi Amerikas gejbārā Stonewall Inn 1969. gadā. Šis bārs atradās Kristofera ielā. Atceroties notikumus, kad pirmo reizi Amerikas vēsturē homoseksuālisti plecu pie pleca cīnījās ar policiju, lai reizi par visām reizēm izbeigtu geju un lesbiešu pazemošanu un vajāšanu, katru gadu Amerikas homoseksuālisti sāka rīkot gājienus, kuri vēlāk attīstījās un pārvērtās par praidiem, ko mēs pazīstam tagad.

Mūsdienās geju un lesbiešu praidi notiek ne tikai Amerikā, bet arī Eiropā un citos pasaules kontinentos. Praidī var būt gan vietējā mēroga, gan starptautiski. Šie festivāli katru gadu notiek gan lielākās, gan mazākās pilsētās, bet reizi divos gados notiek Eiropas geju un lesbiešu praidis, kurā piedalās simtiem tūkstošu cilvēku no visas pasaules. Eiropas praidi ir notikuši Amsterdamā, Kopenhāgenā, Parīzē, Stokholmā un citās pilsētās, bet šogad notiks Romā.

Kaut gan no malas praidi izskatās kā krāšņi karnevāli, to mērķis nav vienīgi izklaidēties un jautri pavadīt laiku. Viens no to mērķiem ir politisks — atgādināt sabiedrībai, ka ir geji un lesbietes, kuri nebūt negrasās samierināties ar diskrimināciju un viņu tiesību neievērošanu.

Praids nav tikai gājiens pa pilsētas ielām, kā to parasti atspoguļo masu mediji. Šie festivāli parasti notiek vairākas dienas un to ietvaros tiek rīkotas gan diskusijas un semināri par geju un lesbiešu tiesību jautājumiem, gan izstādes, koncerti, šovi un daudzi citi pasākumi.

Katrā valstī ir atšķirīga praidu attīstības vēsture. Ja atskatāmies uz šo festivālu pirmsākumiem, tad nevar nepamanīt, ka laika gaitā to dalībnieku skaits ir pieaudzis no dažiem desmitiem līdz daudziem tūkstošiem. Interesanti, ka arī daudzi heteroseksuālie cilvēki piedalās šajos festivālos, lai atbalstītu savus homoseksuālos draugus, paziņas un radus. Piemēram, pirmajā Īrijas praidā, kurā piedalījās tikai pāris desmiti cilvēku, liela daļa no viņiem bija heteroseksuāli.

Kaut gan praidu primārais uzdevums ir politisks, nevar nenovērtēt šo pasākumu ieguldījumu katras valsts ekonomikā, it īpaši, ja tie ir starptautiski. Kā piemēru var minēt Austrālijas Mardi Gras festivālus, kas notiek Sidnejā un kuros piedalās cilvēki no daudzām pasaules valstīm. 1999. gada Austrālijas Mardi Gras ieguldījums valsts ekonomikā bija 60 miljoni ASV dolāru un pat oficiālās amatpersonas atzīst, ka šie festivāli kļūst par ekonomiski visnozīmīgākajiem pasākumiem.

Tiek rīkoti arī daudzi citi pasākumi gejiem un lesbietēm un daudzās valstīs notiek pat skaistuma konkursi "Misters gejs". Tas viss notiek arī, lai celtu homoseksuālistu pašapziņu, tomēr festivāli un demonstrācijas nav vienīgās geju un lesbiešu subkultūras izpausmes. Pasaulē tiek izdots arī tūkstošiem preses izdevumu — laikrakstu, žurnālu, biļetenu, kas paredzēti homoseksuālistiem. Par šo tēmu tiek sarakstītas grāmatas un filmētas filmas un pastāv neskaitāmi speciāli veikali, kur to

visu var iegādāties. Ir gan geju televīzijas kanāli, gan radiostacijas, gan Interneta serveri, gan kinoteātri, gan kafejnīcas, bāri un restorāni. [1]

Geju un lesbiešu kopiena, dzīves stils

Homoseksuālistu kopiena nav vienvēidīga. Bez politiskām organizācijām pastāv arī daudzi klubi, kustības un organizācijas, kas apvieno gejus un lesbietes pēc viņu interesēm un pat pēc izskata.

Nevar noliegt, ka homoseksuālisti ārējam izskatam pievērš diezgan lielu uzmanību, tomēr uzskats, ka visi geji ir sievišķīgi un lesbietes vīrišķīgas, ir un paliek mīts. Šim mītam nevar noticēt kaut vai tādēļ, ka, piemēram, geji ir geji tāpēc, ka viņiem patīk vīrieši, un diez vai daudzi geji par savu partneri izvēlēšies feminizētu vīrieti, kas vairāk līdzinās sievietei. Tas, ka pasaulē ir ļoti populāri transvestītu šovi, kuros uzstājas kleitās ģērbti vīrieši un pastāv transvestītu organizācijas, neliecina par to, ka tās apvieno homoseksuālistus.

Piemēram, Amerikas geji aktīvi cīnās ar to, lai darītu galu sabiedrības stereotipiem par homoseksuālistiem. Tas viņiem arī izdodas, jo Amerikas sabiedrības acīs gejs ir drīzāk muskuļots vīrietis, kurš regulāri apmeklē sporta un trenāžieru zāles, nevis sievišķīgs vīrietis.

Kā vienu no populārākajām kustībām, kas ir izveidojusies geju kopienā var minēt «ādaiņu» (leather) kustību. «Ādaiņu» kustība pilnīgi izveidojās septiņdesmito gadu vidū. «Lāpneša» loma šajā kustībā pieder ASV, kaut arī Eiropas atpazīšana bija niecīga. Stila rašanās un attīstība iekļāvās kopējā procesā, ko pieņemts saukt par Gay Pride. Inesdams jūtamu daudzveidību geju kopienas dzīvē, bagātinot to ar vēl vienu nelielu, bet pietiekami pabeigtu pasauli, «ādaiņu» stils heteroseksuālā vairākuma acīs nopietni sašķobīja priekšstatu par to, kāds ir homoseksuālists.

«Ādaiņu» kategorijā var ierindot noteiktu vīriešu tipu, kas pastāv praktiski jebkurā geju kopienā. Ārēji šis tips ir diezgan viegli ievērojams. «Ādaiņi», kā likums, kopš jaunības vislielāko interesi izrāda par trīsdesmit gadus veciem vai vecākiem nobriedušiem vīriešiem, un, paši nonākot šajā vecumā, neizjūt nekādu diskomfortu savas novecošanas dēļ.

Cita geju kustība ir «skinhedi». Arī tie ir vīrišķīga izskata vīrieši, kuru kopējās ārējās izskata pazīmes ir skūtas galvas, apspīlēti džinsi un smagi armijas tipa zābaki. Starp citu, šai kustībai jāpieliek daudz pūļu, lai sabiedrība to neuztvertu kā nacistu kustību, ar kuru tai nav nekāda sakara.

Pastāv arī daudz citu novirzienu — klubi, kuri apvieno resnus cilvēkus un viņu «fanus» (Girth & Mirth Vācijā), klubi tiem, kurus saista uniformas (Green Berets) u.t.t.

Tas viss liecina par to, cik daudzveidīga ir homoseksuālistu kopiena, tāpēc atrast tipisku geju vai lesbieti ir tikpat neiespējami, kā atrast tipisku heteroseksuāli. [1]

2004. gada vasarā Latvijā notiks Baltijas valstīs pirmais geju, lesbiešu, biseksuāļu un transpersonu praidis. Praidā laikā tiks rīkoti dažādi pasākumi — lekcijas, semināri, atpūtas pasākumi, bet noslēgumā — parāde Rīgas ielās. Praidu rīkos īpaši šim pasākumam izveidota darba grupa, kurā ietilps gan sabiedrisko organizāciju un grupu, gan gejklubu un citu komercstruktūtru pārstāvji (informācija par Rīgas praidu būs pieejama Internetā: <http://www.pride.lv>). [1]

Šā gadsimta septiņdesmitajos gados rozā trijstūris tika atzīts par lesbiešu un geju kustības simbolu un ir kā atgādinājums par tūkstošiem nogalinātu nevainīgu cilvēku.

Nacistiskajā Vācijā homoseksuāla orientācija, tāpat kā ebreju vai čigānu tautība, bija pietiekošs pamats, lai nokļūtu koncentrācijas nometnē. Šajās nāves nometnēs, kuras atradās visā Eiropā, homoseksuālistiem krūšu kreisajā pusē lika nēsāt savu atšķirības zīmi - rozā trijstūri. Homoseksuālisti tika iezīmēti arī ar apsēju uz rokas, uz kura bija uzzīmēts dzeltens «A» burts (vācu vārda «arschficker» sākuma burts; «arschficker» - tas, kurš nodarbojas ar anālo seksu). Taču masu aresti nesākās uzreiz. Veimāras republikas laikā tika nodibināts Seksuālo Zinātņu institūts. Tā dibinātājs bija Dr. Magnuss Hiršfelds, viens no tā laika seksuālo reformu līderiem. Visā pasaulē pazīstamā institūta, kas nodarbojās ar seksuāliem pētījumiem, izglītību un terapiju, sabrukums bija pirmais trauksmes signāls, kam sekoja masveida represijas pret gejiem un lesbietēm. Institūta likvidēšana kļuva par priekšvēstnesi briesmām, kam pēc tam tika pakļauti homoseksuālisti. Tāpat kā sinagogu dedzināšana bija brīdinājums genocīda sākumam pret ebreju tautu, arī seksuālā progresa priekšgalā stāvošā institūta slēgšana bija signāls homoseksuālistu vajāšanas un represiju sākumam. Nacisti neieviesa homoseksuālistu vajāšanu, bet tikai pastiprināja Reiha kriminālkodeksa 175. panta darbības «efektivitāti». Šis pants jau eksistēja kopš 1871. gada un kriminalizēja homoseksuālas attiecības. 175. pants nebija nekāds jaunums. Veimāras Republikas laikā parlamentā pat notika diskusijas par tā atcelšanu. Šis diskriminējošais likums kļuva par Nacionālsociālistiskās partijas stūrakmeni antihomoseksuālajā politikā. Nākošo desmit gadu laikā homoseksuālistu vajāšana pieauga līdz tādiem apjomiem, ka 2. Pasaules kara beigās par stāšanos homoseksuālās attiecībās sodīja ar nāves sodu. Uz homoseksuālistu vajāšanas pastiprināšanos norādīja ne tikai soda palielināšana kriminālkodeksā, bet arī ar apsēstību salīdzināmā Vācijas Vermahta (armijas) «tīrīšana» no homoseksuālistiem, viņu sodīšana, speciālās nodaļas cīņai pret homoseksuālismu un abortiem izveidošana, deportāciju dokumentēšana un homoseksuālistu nosūtīšana uz koncentrācijas nometnēm, kuras sāka savu darbu 1937. gadā. 1944. gadā uz Buhenvaldi tika nosūtīti jau 189 homoseksuālisti. Tā skaitījās 2. kategorijas nometne, kas nozīmēja, ka uz turieni tiek sūtīti tādi cilvēki, kurus ir nepieciešams «pāraudzināt». Šāda «pāraudzināšana» ietilpa Reiha Nodaļas politikā, kuru aktīvi palīdzēja īstenot arī pats Hitlers, kas bija programmas cīņai pret seksuālajiem

pārkāpumiem iniciators un vadītājs. Reiha Nodaļa bija oficiāls konspiratīvs birojs, kas tika izveidots, lai cīnītos pret homoseksuālismu un abortiem, ko nacisti uzskatīja par amorālām novirzēm, no kurām nepieciešams attīrīt sabiedrību. Tiklīdz kāds no homoseksuālistiem tika arestēts, tas tūlīt tika reģistrēts datu bankā, norādot visus personīgos parametrus un inkriminēto pārkāpumu. 1940. gadā, pēc Reiha Nodaļas datu bankas 4 gadu pastāvēšanas, tajā jau bija reģistrēts 41 tūkstošs cilvēku, kuri tika aizturēti vai turēti aizdomās par homoseksuāliem kontaktiem.

Nokļūt koncentrācijas nometnē ar apsūdzību homoseksuālismā bija ļoti bīstami. Lielāko daļu homoseksuālistu, kuri nokļuva Buhenvaldē, kastrēja. Vispirms homoseksuālisti tika novietoti pie politeslodzītājiem, kur viņi varēja palikt neievēroti. Taču tas neturpinājās ilgi un drīz vien visi tika sūtīti uz soda bataljoniem, kuros attieksme bija pavisam savādāka. Vienus stundām ilgi sadistiski mocīja līdz pat nāvei, bet citiem tika liets ūdens mutē līdz pat brīdim, kamēr upuris nosmaka. Tika praktizēta arī tā saucamā «hormonālā polarizācija». Šo eksperimentu veica dāņu ārsts Jensens. Viņa prakse Kopenhāgenā tika izbeigta un, kad Hitlers uzzināja, ka viņš paziņojis par iespēju ārstēt homoseksuālistus, tas uzaicināja Jensenu turpināt savu eksperimentu Buhenvaldē. Šajā eksperimentā ietilpa ne tikai kastrācija un citas sterilizācijas formas, bet arī operācijas, kurās ieslodzītājiem implantēja hormonālus preparātus. Jensenam izdevās izbēgt no soda, jo viņš pēc kara aizbēga uz Dienvidameriku.

Nav zināms tiešs skaitlis, cik homoseksuālistu pabija Hitlera koncentrācijas nometnēs. Kā uzskata vēsturnieki, šis skaitlis varētu būt **ap 200 tūkstošiem cilvēku, no kuriem puse gāja bojā**. Pēc 50 gadiem, 1995. gadā, geji un lesbietes, fašistiskā terora upuri, tika pieminēti arī memoriālajās ceremonijās, kuras notika bijušajās nometnēs Eiropā. Daudzās no tām geji un lesbietes piedalījās pirmo reizi. [1]

Simbols – varavīksnes karogs

Varavīksnes karogu (citi nosaukumi — geju karogs, brīvības karogs) 1978. gadā izstrādāja mākslinieks Džilberts Beikers Sanfrancisko pilsētā kā geju un lesbiešu simbolu.

Sākumā oriģinālajam karogam bija astoņas krāsas, bet pavairošanas problēmu dēļ tas divas krāsas pazaudēja. Tagad šim karogam ir tikai sešas krāsas un katrai no tām ir sava nozīme:

SARKANA — dzīvība;

ORANŽA — augšāmcelšanās;

DZELTENA — saule;

ZAĻA — daba;

ZILA — māksla;

VIOLETA — dvēsele.

Šis karogs ātri kļuva populārs starp Sanfrancisko gejiem un lesbietēm un iezīmēja to teritorijas pilsētā. Karogi karājās pie mājām, balkoniem, bāriem utt. 1979. gadā karogs tika izmantots GAY PRIDE parādē. Pamazām tas kļuva par visu ASV geju un lesbiešu simbolu. **Mūsu dienās varavīksnes karogs ir geju un lesbiešu karogs visā pasaulē, arī Latvijā.** [1]

Speciāli gejiem un lesbietēm ir izveidoti vairāki saiti internetā. Latvijā viens no tiem piedāvā gejiem un lesbietēm dažādus ceļojumus, kuri ietver interesantas un nediskriminējošas ceļojumu programmas tieši šiem cilvēkiem. Piemēram, piedalīties Āfrikas foto safari. Reklāma skan šādi: «Dienvīdāfrika ielūdz Jūs ar atvērtām rokām. Neaizmirstiet, ka **Dienvīdāfrikas Republika ir vienīgā valsts Pasaulē, kur tiek garantētas geju tiesības.** RSVP organizētajā ceļojumā ir apvienoti visas populārākās geju vietas Dienvīdāfrikā – Keiptauna, Johanesburga, Krūgera Nacionālais Parks – viens no labākajiem parkiem pasaulē. Safari laikā Jūs apmetīsieties 5* «game lodge» — Thornybush, kas būs nodots tikai geju un lesbiešu rīcībā, kas dos Jums iespēju būt tam, kas Jūs esat.» [1]

Dānija ir ievērojama ar to, ka, sākot ar 1989. gada 1. oktobri, drīkst precēties geji un lesbietes. Tieši tajā dienā Kopenhāgenā apprecējās pasaulē pirmais homoseksuālais pāris Eigill un Axel Axcil, kuri kopā bija nodzīvojuši 40 gadus. Karietē viņi devās cauri galvaspilsētai, skaļu aplausu pavadīti. Tātad, arī šajā valstī geji un lesbietes ir pakļautas mazākai sabiedrības diskriminācijai. [1]

Atgādnē homoseksuālistu draugiem, radiem, paziņām

1. Homoseksuālisti ir pieraduši justies citādi. Šajā sabiedrībā, kura vērtē komfortu, cilvēks var izjust savu nevajadzību un dekadentismu pat tad, ja viņš ārēji izskatās veiksmīgs un apmierināts.

2. Homoseksuālisti ir iemācījušies neuzticēties savām jūtām. Šis process sākas, jau neskaidri apzinoties, ka viņus pievelk sava dzimuma cilvēki, un pastāvīgi dzirdot, ka šīs jūtas ir nepareizas un sliktas. Turklāt homoseksuālisti izjūt bailes, ko rada dažādi antihomoseksuālie mīti par to, ka cilvēks ar «izvirtušām» jūtām gandrīz nav spējīgs tās kontrolēt savā uzvedībā.

3. Daļai homoseksuālistu, iespējams, ir pazemināts savu jūtu apzināšanās sliekšnis. Dusmas, ko rada naidīgā vide, un dusmas uz sevi savas seksuālās orientācijas dēļ nav attaisnojamas, un tāpēc tās nepieciešams izslēgt no apziņas, kur tās tik un tā turpina uzkrāties. Citām jūtām var tikt veltīts ļoti maz uzmanības.

4. Jebkurā kolektīvā — draugu vai paziņu lokā, ģimenē, kafejnīcā, sabiedriskajā transportā — var būt homoseksuālisti. Tā kā par viņu seksuālo orientāciju apkārtējie nezina, viņi bieži tiek apvainoti un pazemoti. Šie apvainojumi var izpausties homofobisku joku, nepatiesas informācijas veidā vai nonicinot homoseksualitāti un slavējot heteroseksualitāti. Nodarītās pārestības

apzināšanās, kas saistīta ar šiem uzbrukumiem (itīn bieži no draugu vai ģimenes locekļu puses), tiek samazināta līdz minimumam, tieši tāpat, kā netiek pieļauta sašutuma apzināšanās.

5. Homoseksuālists var justies vientuļš, nepilnvērtīgs un ciest no nesapratnes un atbalsta, izsakot patiesās domas, jūtas un savu būtību.

6. Homoseksuālistiem ir sliekšme kļūt par depresijas upuriem. To var ietekmēt slēpts naidis, pašuzspiestā jūtu ierobežošana un emocionālās uzmanības trūkums.

7. Homoseksuālisti, iespējams, cenšas pieklusināt sāpes, kas kļūst aizvien lielākas, pārmērīgi lietojot alkoholu vai, lai tiktu ar tām galā, tiek izdarīta pašnāvība. [1]

Intervijas ar psiholoģi Jolantu Cihanoviču fragments

— *Kā pēdējos gados Latvijā ir mainījusies sabiedrības attieksme pret netradicionālajām orientācijām?*

— Ja Padomju Savienībā uzskatīja, ka sekss ir kaut kas aizliegts un netīrs, ja par daudziem seksa veidiem (orālo, anālo u. tml.) vairījās runāt, tad tagad daudzās valstīs partnerattiecības starp viendzimuma partneriem tiek reģistrētas. Arī Latvijā sabiedrības attieksme mainās un, piemēram, Rīgā jaunieši geji ir daudz aktīvāki nekā pirms 10 gadiem. Viņi atklāti runā par sevi, daudzi neslēpj savas attiecības. Tomēr nevar noliegt, ka viņi vēl joprojām ir pakļauti vardarbībai — gan verbālai, gan fiziskai.

— *Vai, jūsuprāt, šobrīd mūsu sabiedrības attieksme pret homoseksuāli orientētiem cilvēkiem ir pietiekami toleranta?*

— Sabiedrības attieksmes rādītājs vienmēr ir atklāto geju un lesbiešu skaits. Tas šobrīd Latvijā ir niecīgs, jo cilvēki baidās zaudēt draugus, ģimeni, darbu. Darbs nav atdalāms no privātās dzīves. Nav garantiju, ka, darba vietā atklājot savu identitāti, cilvēks netiks atlaists no darba. Šim cilvēkam nav, kur lūgt palīdzību. Rietumos ir daudz geju un lesbiešu organizāciju, kas sniedz atbalstu cilvēkam savas identitātes atklāšanas procesā. Mums tādu nav. Bieži krīzes situācijā cilvēks paliek viens. Liela problēma ir pusaudžu homoseksualitāte, īpaši puisiem, kuriem pusaudžu vecumā ir seksualitātes attīstības augstākais posms, hormonu vētras. Un, ja šai posmā pusaudzis saprot, ka ir homoseksuāli orientēts, visbiežāk viņš paliek ar savām jūtām viens. Ir daudz puīšu, kas izdara pašnāvību, jo saviem spēkiem netiek ar to galā.

Daži cilvēki saka: ja tagad atļausim homoseksuāļiem veidot attiecības, tad kāds būs nākamais solis — vai likumīgas attiecības ar dzīvniekiem? Tas nav loģisks arguments. Attiecībās

starp diviem gejiem viņi abi apzinās, ko grib, var dot apzinātu piekrišanu. To nevar teikt par attiecībām starp cilvēku un priekšmetu vai cilvēku un dzīvnieku. Kritērijs tam, vai attiecības ir perversija, vai nav: vai tas ir vienlīdzīgs seksualitāšu dialogs, vai cita cilvēka vai dzīvnieka seksualitātes izmantošana.[1]

Geju, lesbiešu jauniešu atbalsta grupa un tās darbība

Geju, lesbiešu jauniešu atbalsta grupa pusgada pastāvēšanas laikā paspējusi nodibināt sakarus ar dažādu valstu geju un lesbiešu organizācijām. Regulāri notiek grupas lekcijas par sabiedrībā aktuālām tēmām, tiek rīkoti dažādi pasākumi un ekskursijas. Par grupas darbību un nākotnes plāniem tuvāk stāsta viens no GLJAG dibinātājiem Oskars Krūmiņš.

Grupa dibināta 2003. gada 11. aprīlī. Sākumā grupā bijuši 9 jaunieši. Visus grupas biedrus, izņemot savu draugu Aigaru, ar kuru viņš jau salaulājies, Oskars Krūmiņš kā grupas dibinātājs uzaicinājis pats personīgi.

Grupa paredzēta homoseksuāli, biseksuāli un transseksuāli orientētiem jauniešiem no 18-26 gadiem. Grupas mērķis — homoseksuālu, biseksuālu un transseksuālu jauniešu interešu aizstāvība. GLJAG vēlas izveidot drošu un draudzīgu vidi jauniešiem, kurā var iegūt jaunus draugus un domubiedrus, diskutēt par aktuālām tēmām. [2]

Vienīgās Latvijas geju un lesbiešu **atbalsta grupas** vadītājs Oskars Krūmiņš noslēdzis viendzimuma laulības. Mācītājs, kurš laulāja šo pāri, bija aizpērn atstādinātais Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas (LELB) draudzes mācītājs Māris Sants. Latvijā šādas laulības oficiāli nav iespējams reģistrēt, taču O.Krūmiņš skaidro, ka, ar draugu salaulājoties, «vēlējušies viens otram apliecināt savas jūtas».

Geji un lesbietes cer, ka, Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā (ES), atrisināsies viņu aktuālākais jautājums — viendzimuma laulību legalizācija. «Problēma numur viens ir tā, ka geji un lesbietes Latvijā nevar juridiski noformēt attiecības ar visām no tā izrietošajām tiesiskajām sekām,» skaistumkonkursam «Misters Gejs Latvija 2003» veltītā preses konferencē sacīja viens no konkursa organizatoriem, kluba XXL īpašnieks Ruslans Kaflevskis.

Latvijā geji var gadiem ilgi dzīvot kopā, bet, ja viens no dzīvesdraugiem iet bojā, otrs pat neskaitās viņa piederīgais, skaidro geju kluba īpašnieks. Viņš necer, ka, iestājoties ES, Latvija kļūs tik liberāla kā Nīderlande, tomēr mūsu valstī būs jāievēro seksuālo minoritāšu tiesības. Viņš cer, ka būs iespējams reģistrēt viendzimuma partnerattiecības, kam būs līdzīgas tiesiskās sekas kā reģistrētai heteroseksuālai laulībai.

O.Krūmiņš uzsver, ka, lai arī sabiedrības attieksme pret gejiem un lesbietēm paliek nemainīgi nosodoša, atbalsta grupai pusgada laikā strauji pieaudzis dalībnieku skaits. Viņš stāstīja, ka grupas pirmā sanākšana bija pirms sešiem mēnešiem 11.aprīlī, kad to apmeklēja vien deviņi atbalstītāji, savukārt šobrīd grupu apmeklē jau 56 cilvēki.

Šobrīd grupas biedri veido bukletu, kuru plāno izplatīt naktsklubos, augstskolās un skolās. «Mēs plānojam arī veidot oficiālu geju un lesbiešu organizāciju, jo ar katru dienu jūtam ar vien lielāku interesi par atbalsta centru,» atklāja grupas vadītājs. [2]

Nobeigumā gribu piebilst, ka informācija, ar kuru iepazīnos, rakstot šo darbiņu, mani vēl jo vairāk pārliecināja par šīs kustības, varētu teikt, «nevainojamību» un labajiem darbiem. Ir ārkārtīgi skumji dzīvot sabiedrībā, kur valda tik pretrunīgi un nepamatoti viedokļi attiecībā pret gejiem, lesbietēm un arī transvestītiem, transseksuāļiem. Enerģiju, ko cilvēki izmanto pret šīm sociālajām grupām un to kultūru, varētu tikt virzīta jomā, kas skar bērnu un ģimeņu problemātiku un citās ne mazāk sabiedrībai nozīmīgas jomas. Kāpēc ir tik grūti pamanīt tos trūkumus, kas ir mūsos pašos un mums tepat blakus, bet ir tik viegli pamanīt ko tālāku, ko tādu, kas ir varbūt pamanāmāks, skandalozāks un varbūt arī populārāks? Vai tā ir stereotipu ēra, kurā dzīvojam, vai arī esam pārāk konservatīvi, vai varbūt vienkārši nobijušies? Jā, drīzāk nobijušies! Ir tik daudz mītu, kuri sabiedrībā valda pār geju un lesbiešu sociālo dzīvi. Mīti, kurus radījusi sabiedrība, kurā dzīvojam, mīti, kurus tagad jālauž šīm sociālajām grupām.

Manuprāt, šai kustībai ir daudzsološa nākotne, tā noteikti gūs Eiropas atbalstu savu tiesību aizstāvībā. Jau tas vien ir daudz, ka šī kustība ir izveidojusi savu atbalsta grupu tik īsā savas attīstības periodā. Lai viņiem patiesi veicas pirmajā *Praidā*, kurš notiks šovasar, lai tauta plūst gājienā!

Literatūras avoti:

1. www.gay.lv
2. www.apollo.lv
3. www.google.lv